

ÇALIŞMA MECLİSİ

Aydınlık Dergisi, 31 Ocak 1999

Yıldırım Koç

Türkiye'nin onayladığı 144 sayılı ILO Sözleşmesi uyarınca 1995 yılında bir Ekonomik ve Sosyal Konsey kuruldu. Ancak çoğu kimsenin gözünden kaçan, Türkiye'de bu nitelikteki bir yapının 53 yıl önceye gittiğidir.

Çalışma Bakanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Yasa (No. 4841) 28 Ocak 1946 günü kabul edildi ve 29 Ocak 1946 günü yürürlüğe girdi. Yasanın 17. Maddesi, işçi, işveren ve hükümet temsilcilerinden oluşan bir Çalışma Meclisi'nin kurulmasını öngörüyordu:

“Çalışma Bakanının veya Müsteşarın başkanlığı altında, Bakanlıktan gönderilecek tam yetkili birer temsilci ile 4792 sayılı Kanununun 12nci maddesinde gösterilen işçi ve işveren temsilcilerinden toplu bir Çalışma Meclisi kurulur.

“Çalışma Meclisi Bakanlıkça belli edilen zamanda toplanır ve çalışma hayatıyla ilgili olmak üzere Bakanlıkça verilecek konular hakkında inceleme ve görüşmelerde bulunarak düşüncelerini bildirir.

“Çalışma Meclisinin Ankara dışından gelen işçi ve işveren üyelerine Bakanlıkça konulacak esaslara göre yolluk ödenir.”

Bu çerçeve içinde oluşturulan Birinci Çalışma Meclisi 25-30 Nisan 1947 günleri toplandı. Meclisin gündeminde asgari ücretin saptanması, iş mahkemelerinin kurulması, işçi karneleri usulünün konulması, işçi ücretlerinden alınan vergiler, yıllık ücretli izin hakkının tanınması, 50 kişiden az işçi çalıştıran işyerleri de dahil olmak üzere tüm işyerlerinde sağlık muayenesinin ve tedavinin sağlanması, “işyerleri civarında işçilere mesken yaptırılması,” “bütün işyerlerinde işçilere sıcak yemek verilmesi” gibi konular yer alıyordu. Çalışma Meclisi'nin raporları, Çalışma Bakanlığı tarafından bu yıllarda yayınlanan ve günümüzde son derece önemli bir başvuru kaynağı olan **Çalışma Dergisi**'nin Nisan 1947 (No.17) ve Mayıs 1947 (No.18) sayılarında yayımlandı.

İkinci Çalışma Meclisi çalışmalarını 15-20 Şubat 1954 günleri sürdürdü. Çok geniş bir katılımı gerçekleştirilen çalışmalara ilişkin belge ve tutanaklar 1955 yılında yayımlandı (**İkinci Çalışma Meclisi Zabıtları ve Komisyon Raporları**, Ankara, 1955, 132 s.).

Üçüncü Çalışma Meclisi 22-29 Ocak 1962 günleri Ankara'da toplandı. 1963 yılında kabul edilen 274 sayılı Sendikalar Yasası ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasası'nın ana hatları bu Meclis'te oluşturuldu. Bu önemli toplantının tutanakları da 1962 yılında yayımlandı (**Üçüncü Çalışma Meclisi**, Ankara, 1962, 116 s.).

Dördüncü Çalışma Meclisi 1965 yılı Ocak ayında, Beşinci Çalışma Meclisi 24-26 Kasım 1971 günleri toplandı. Bunlara sunulan raporların ve yapılan konuşmaların bir bölümü yayımlandı. Altıncı Çalışma Meclisi 7-8 Mart 1977 günleri toplandı. Ancak TÜRK-İŞ, Şevket Kazan'ın çağrısıyla yapılan bu toplantıyı boykot etti. Yedinci Çalışma Meclisi 16-27 Temmuz 1984 günleri toplanarak kıdem tazminatı fonu konusunu ele aldı.

Çalışma Meclisi'nin yapısı, 9.1.1985 gün ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Yasa ile (Madde 26) yeniden düzenlendi. Sekizinci Çalışma Meclisi ise, “İşsizlik Sigortasının Kurumsal Altyapısı ve İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun Yeniden Yapılanması” ana konusyla 27-28 Nisan 1992 günleri toplantı yaptı.

Görüldüğü gibi, bir danışma organı aracılığıyla işçi-işveren-hükümet diyalogunun sağlanması Türkiye'de Ekonomik ve Sosyal Konsey ile başlamamıştır. İstenildiği takdirde kullanılacak bir araç da, günümüzde de yürürlükte bulunan mevzuatta yer alan Çalışma Meclisi'dir.